

Warszawa 25.02.2021 r.

Dr hab. Barbara Namysłowska-Gabrysiak
Katedra Prawa Karnego Porównawczego
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Warszawski

Recenzja

rozprawy doktorskiej Pani magister Pauliny Tomaszewskiej
pt. „Mediacja w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy i
lekarzy dentystów”

1. Uwagi wprowadzające.

W związku z powołaniem mnie przez Radę Naukową Wydziału Prawa SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego w Warszawie, na recenzentkę, przedstawiam recenzję rozprawy doktorskiej Pani magister Pauliny Tomaszewskiej, pt. „Mediacja w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy i lekarzy dentystów”, napisanej pod kierunkiem naukowym Pani prof. dr hab. Teresy Gardockiej.

Przedmiotem recenzji jest ocena, czy rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 85 ze zm.). W szczególności czy stanowi ona oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz czy Doktorantka wykazała się ogólną wiedzą teoretyczną w danej dyscyplinie naukowej i umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Recenzja obejmuje ocenę następujących kwestii:

1. Wybór tematu rozprawy.
2. Poprawność struktury rozprawy i jej zakresu.
3. Treść, cele badawcze i warstwa merytoryczna rozprawy.
4. Strona formalna rozprawy, edycyjna i baza źródłowa.

Całość kończy konkluzja.

1. Wybór tematu rozprawy.

Wybór tematu recenzowanej rozprawy oceniam bardzo pozytywnie. Autorka przeprowadza analizę zagadnienia mediacji – będącej alternatywną metodą rozwiązywania sporów – wprowadzonej do postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy i lekarzy dentyków. Zakres pracy, w jej części teoretycznej, został ograniczony do przedstawienia przez Doktorantkę – w ramach trzech rozdziałów – podstawowych kwestii dotyczących istoty odpowiedzialności zawodowej lekarzy, postępowania w przedmiocie tej odpowiedzialności oraz regulacji prawnych odnoszących się do mediacji. W pracy opracowano również część badawczą stanowiącą, w najważniejszej części, badania aktowe spraw skierowanych do mediacji przez okręgowych rzeczników odpowiedzialności zawodowej w latach 2010-2018. W świetle szeregu pojawiających się teoretycznych i praktycznych problemów związanych z zagadnieniem wykorzystania mediacji w postępowaniach w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarza i lekarza dentyki, wybór tematu należy uznać za wyjątkowo cenny i pożądany. Należy dodatkowo podkreślić, że problematyka dotycząca tego obszaru nie była jak dotąd przedmiotem tak szczegółowo opracowanych i pogłębionych badań empirycznych.

Doktorantka podjęła się zatem ambitnego zadania i w moim przekonaniu z tym wyzwaniem sobie poradziła. Tytuł pracy został sformułowany prawidłowo, a treść pracy jest zgodna z jej tytułem.

2. Poprawność struktury rozprawy i jej zakresu.

Rozprawa składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia, bibliografii podzielonej na: wykaz literatury, orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, orzeczenia Sądu Najwyższego, akty prawne, dokumenty samorządów zawodowych i spis tabel. Struktura formalna pracy jest prawidłowa i podporządkowana wymogom, jakie wynikają z trafnie określonego celu badawczego. Autorka zachowuje właściwe proporcje między poszczególnymi rozdziałami. Za trafną należy również uznać kolejność zaprezentowanych w pracy zagadnień.

3. Treść, cele badawcze i warstwa merytoryczna rozprawy.

Przedmiotem dysertacji jest zagadnienie mediacji w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy i lekarzy dentyków. Treść recenzowanej rozprawy wskazuje, że Doktorantka umiejętnie i ze swobodą potrafi formułować problemy badawcze,

których analizę, ze zróżnicowanym stopniem szczegółowości, przeprowadza w całej dysertacji.

Autorka postawiła sobie za główny cel dokonanie kompleksowej analizy regulacji prawnych odnoszących się do instytucji mediacji w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy i lekarzy dentyków w oparciu o metodę dogmatyczną oraz empiryczną.

Osiągnięciu tego celu sprzyja trafnie sformułowane przez Doktorantkę, w części badawczej, pytanie: czy instytucja mediacji w obecnie obowiązującym stanie prawnym jest efektywnie stosowana w sprawach z zakresu odpowiedzialności zawodowej lekarza i lekarza dentyki. Trafnie również zostały sformułowane szczegółowe problemy badawcze, do których należą między innymi: kwestia liczby spraw skierowanych do mediacji z uwzględnieniem podziału na poszczególne okręgowe izby lekarskie, źródło inicjatywy skierowania sprawy do mediacji, profil podmiotów mediacji, terminy w jakich następowały kolejne fazy postępowania, czas trwania całości mediacji, analiza zawartej ugody i analiza czynności podjętych przez okręgowego rzecznika odpowiedzialności zawodowej w przypadku zawarcia przez strony ugody po zakończonej mediacji.

Wobec tak wyznaczonych celów badawczych, za adekwatną i właściwie sformułowaną uznaje, przedstawioną w pracy hipotezę badawczą, że mediacja w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy jest instytucją stosowaną w minimalnym zakresie.

Użyte w dysertacji metody badawcze nie budzą zastrzeżeń. Doktorantka – w części teoretycznej pracy – zastosowała metodę formalno-dogmatyczną, co wynikało z postawionego celu, polegającego na analizie rozwiązań normatywnych. W części badawczej, Doktorantka zastosowała metody empiryczne w postaci: badania akt postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy i lekarzy dentyków, w których przeprowadzona została mediacja, obserwacji naukowej i wywiadów, przeprowadzonych z wieloletnim Mediatorem Śląskiej Izby Lekarskiej w Katowicach, dr n. med. Zygfrydem Stefanem Wawrzynkiem, a także Naczelnym Rzecznikiem Odpowiedzialności Zawodowej Naczelnej Izby Lekarskiej lek. Grzegorzem Wroną.

Na pozytywną ocenę zasługuje strona merytoryczna rozprawy, która jest rzetelną, naukową analizą wybranego tematu, nie pozbawioną jednak drobnych mankamentów, wynikających z braków w pogłębionych rozważaniach, w odniesieniu do niektórych zagadnień omawianych w pracy.

W teoretycznej części pracy, w rozdziale I, Doktorantka koncentruje się na przedstawieniu istoty i elementów odpowiedzialności zawodowej i dyscyplinarnej lekarzy i lekarzy dentyistów, ze szczególnym uwzględnieniem modelowych zasad wyróżniających odpowiedzialność zawodową.

W rozdziale II przedstawione zostały regulacje prawne dotyczące postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy i lekarzy dentyistów. Wskazać można, że w tej części pracy, Doktorantka ograniczyła się przede wszystkim do przywołania treści przepisów ustawy, co w mojej ocenie nie do końca jest wystarczające. Mankamentem tego rozdziału jest ubogość literatury w nim zaprezentowanej, co można było uzupełnić sięgając do bogatej w tym zakresie literatury polskiej, a także do literatury obcojęzycznej.

Rozdział III jest przykładem interesująco i wartościowo, zwłaszcza z perspektywy praktycznej, przeprowadzonych rozważań. Doktorantka w tej części wyczerpująco zaprezentowała zasady mediacji, które znajdują zastosowanie w postępowaniu mediacyjnym prowadzonym w izbach lekarskich. Dużą zaletą tej części pracy jest szczegółowe – teoretycznie i praktycznie – opracowanie przez Autorkę wszystkich elementów postępowania mediacyjnego, ze szczególnym uwzględnieniem funkcji mediatora, również w kontekście zasady bezstronności i neutralności.

Te trzy rozdziały stanowią dla Doktorantki punkt wyjścia dla przedstawienia badań empirycznych i wynikających z nich wniosków, zaprezentowanych w IV rozdziale pracy.

Rozdział IV stanowi opracowanie wyników badań empirycznych z zaprezentowaniem sformułowanych przez Doktorantkę postulatów *de lege ferenda*.

Sposób prowadzenia rozważań w dysertacji – we wszystkich rozdziałach, omawiających regulacje prawne odnoszące się do odpowiedzialności zawodowej i dyscyplinarnej lekarzy oraz instytucji mediacji, a także wyniki badań – z odwoływaniem się do orzecznictwa Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego i sądów polskich jest interesujący i ma istotny walor praktyczny. Mając na uwadze treść rozprawy należy stwierdzić, że problemy diagnozowane są przez Doktorantkę prawidłowo, a wnioski płynące z przeprowadzonych analiz zdecydowanie zasługują na uwagę, zwłaszcza – co już podkreślałam – w zakresie praktycznego wymiaru pracy, i to nie tylko w części empirycznej, ale również w ramach metodyki opracowania rozdziału III.

W wielu miejscach dysertacji, Autorka ustosunkowuje się krytycznie do przedstawianych poglądów doktryny i judykatury, zgłaszając własne sugestie interpretacyjne oraz postulaty *de lege ferenda*, co należy ocenić pozytywnie, uznając tym samym, że spełnione jest kryterium wykazania się przez Doktorantkę umiejętnością prowadzenia

samodzielnego wywołu naukowego. Na wysoce pozytywną ocenę zasługuje opracowanie przez Doktorantkę części empirycznej w dysertacji oraz zaprezentowanie wniosków, wynikających z przeprowadzonych badań empirycznych.

Nieliczne i drobne mankamenty opracowania wynikają z braków w pogłębionych rozważaniach niektórych kwestii omawianych w pracy. W rozdziale III, oczekiwania czytelnika w kilku miejscach zostały rozbudzone i nie do końca zaspokojone. Brak jest bowiem pogłębionego i przekonującego rozwinięcia niektórych problemów. Do takich kwestii należy na przykład pytanie o charakter pozasądowego postępowania przed komisjami do spraw orzekania o zdarzeniach medycznych. Mam wątpliwości, czy jest to postępowanie cywilne, a takie twierdzenie zostało przedstawione przez Doktorantkę, niewątpliwie zgodnie z treścią art. 67o ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, z której wynika, że w zakresie nieuregulowanym przepisami art. 67a–67m do postępowania przed wojewódzką komisją stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego. W doktrynie jednak pojawiły się też inne poglądy, wskazujące, że postępowanie to jest postępowaniem odrębnym, w ramach którego w pewnym zakresie stosuje się tylko odpowiednie regulacje zawarte w kodeksie postępowania cywilnego. Niezależnie jednak od ostatecznego wniosku w tej kwestii, brak jest w pracy pogłębionego uzasadnienia przyjętego stanowiska przez Doktorantkę. Dość lakoniczna i – wydaje się – nie do końca trafna jest też ocena Doktorantki, że „postępowanie przed komisjami do spraw orzekania o zdarzeniach medycznych nie zapewniło pacjentom uzyskania odszkodowań i zadośćuczynień z tytułu zdarzenia medycznego”. Zgodzić się należy z poglądem, że to postępowanie ma wiele wad, co zostało wskazane przez Autorkę, niemniej jednak postępowanie to w wielu przypadkach zapewnia też pacjentom uzyskanie odszkodowania.

Pomimo powyższych, drobnych uwag krytycznych, wskazać należy, że Doktorantka zwraca uwagę na główne problemy praktyczne, jakie pojawiają się na płaszczyźnie interpretacji i efektywnego stosowania mediacji w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy. Przede wszystkim, Doktorantka słusznie wskazuje we wnioskach wynikających z badań, że skoro w aż 70% spraw skierowanych do mediacji doszło do zawarcia ugody, „mediacja ma ogromny potencjał i wprowadzenie uzupełniających rozwiązań prawnych pozwoliłoby na większe zastosowanie tej alternatywnej metody rozwiązywania sporów”. Doktorantka dostrzega również i trafnie formułuje problemy związane z niestosowaniem mediacji w ramach omawianych postępowań, dotyczące np. niewystarczającej znajomości regulacji prawnych odnoszących się do tej formy rozwiązywania sporów, w tym również braku wiedzy co do konsekwencji zawarcia w toku

postępowania mediacyjnego ugody. Ponadto, Doktorantka – w wyniku przeprowadzonych badań – proponuje wprowadzenie *de lege ferenda* rozwiązań, mogących się w przyszłości przyczynić do zwiększenia liczby kierowanych do mediacji sporów.

Podsumowując warto podkreślić, że recenzowana rozprawa jest opracowaniem, które zawiera kompleksową i ogromnie wartościową praktycznie analizę instytucji mediacji w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy i lekarzy dentystów. Tematyka poruszona w każdym z trzech rozdziałów części teoretycznej ma walor poznawczy i informacyjny, stanowiąc próbę usystematyzowania problemu. Zaprezentowane natomiast badania aktowe oraz ich wyniki stanowią niewątpliwą wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne.

Nie ulega wątpliwości, że Doktorantka włożyła duży wysiłek w przygotowanie pracy, co wiązało się w szczególności z rozbudowaną częścią badawczą pracy. Przeprowadzone badania empiryczne, mające charakter pionierski, są niewątpliwą wartością pracy, również ze względu na trafnie sformułowane i uzasadnione postulaty *de lege ferenda*. Podniesione w recenzji uwagi nie wpływają na jakość rozprawy doktorskiej mgr Pauliny Tomaszewskiej, a większość z nich ma jedynie skłaniać do dalszej dyskusji naukowej w przedmiocie tematu dysertacji.

4. Strona formalna rozprawy, edycyjna i baza źródłowa.

Rozważania prowadzone przez Doktorantkę są jasne i przejrzyste. Sposób prezentacji poszczególnych zagadnień jest prawidłowy. Pracę cechuje ponadto logika wywodów i poprawna argumentacja. Lektura rozprawy uprawnia do wyrażenia poglądu, że Doktorantka opanowała technikę pisania prac naukowych.

Ogólna ocena warstwy językowej nie budzi zastrzeżeń, praca została wykonana starannie, choć można spotkać nieliczne błędy stylistyczne czy drobne błędy diakrytyczne.

Dobór i wykorzystanie źródeł nie budzi zastrzeżeń, zarówno literatura, jak i orzecznictwo zostały wykorzystane prawidłowo. Praca jest dobrze udokumentowana, chociaż pewien niedosyt może budzić mała liczba uwzględnionej literatury w rozdziale II, części teoretycznej, w tym literatury obcojęzycznej. Bez wątpienia jednak, zaprezentowana literatura i orzecznictwo w całej pracy wskazuje na głębokie rozeznanie Doktorantki w opisywanej tematyce.

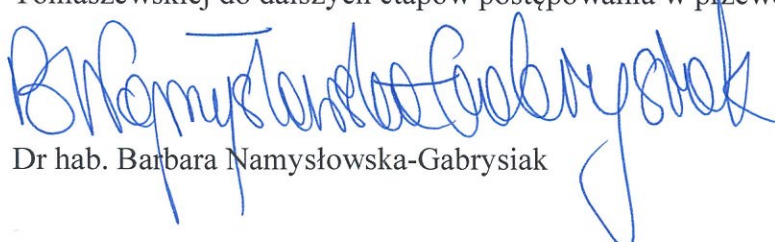
5. Konkluzja.

Recenzowana dysertacja jest skonstruowana poprawnie, a wybór problematyki badawczej, w postaci zagadnienia mediacji w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy i lekarzy dentystów, należy ocenić bardzo wysoko. Praca doktorska stanowi kompleksowe ujęcie tej tematyki, a przeprowadzony wywód wskazuje na bardzo dobre rozeznanie Doktorantki w temacie. Nie ulega wątpliwości, że Doktorantka przedstawiła pogłębioną analizę teoretyczną ze szczególnym uwzględnieniem analizy praktycznej, co wpływa na podniesienie wartości recenzowanej rozprawy. Na szczególne wyróżnienie zasługuje badawcza część pracy, która prowadzi Doktorantkę do formułowania postulatów *de lege ferenda*. Ogólna ocena rozprawy jest zatem jednoznacznie pozytywna.

Stosownie do ustalonych przez ustawodawcę standardów stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Doktorantki w zakresie prawa oraz poświadcza umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Oznacza to, że rozprawa Pani magister Pauliny Tomaszewskiej spełnia wymogi określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 85 ze zm.), mającym zastosowanie w niniejszym przewodzie doktorskim.

Z pełnym przekonaniem wnoszę zatem, o dopuszczenie Pani magister Pauliny Tomaszewskiej do dalszych etapów postępowania w przewodzie doktorskim.



Dr hab. Barbara Namysłowska-Gabrysiak